

ВІДГУК

офіційного опонента –

**кандидата юридичних наук Шири Олександра Володимировича на
дисертацію Карапетяна Сергія Олександровича на тему
«Адміністративно-правове регулювання видавничої справи в Україні»
на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за
спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове
право; інформаційне право**

Дисертація С.О. Карапетяна відповідає основним вимогам до кваліфікаційної наукової праці і розкриває важливу тему адміністративно-правового регулювання та публічного адміністрування видавничої справи в Україні.

Сучасний стан адміністративно-правового регулювання видавничої справи в Україні є достатньо фрагментарним, нормативно застарілим і лише частково адаптованим до викликів цифровізації, воєнного часу та євроінтеграційних зобов'язань, що зумовлює потребу в його системному оновленні та модернізації, як справедливо зазначає дисертант у своїй роботі.

В процесі аналізу теоретико-методологічної основи дослідження видавничої справи як об'єкта адміністративно-правового регулювання автором приділено увагу історіографії та методології дослідження, акцентовано увагу на необхідності застосування комплексного міждисциплінарного підходу, який поєднує методи адміністративно-правового аналізу, історико-правового, порівняльно-правового та системного дослідження. Автор справедливо зазначає, що лише такий підхід дозволяє повноцінно охопити багатоаспектність видавничої сфери, яка водночас є об'єктом як культурної, інформаційної, так і управлінської політики держави.

В роботі достатньо змістовно розкрито актуальні питання адміністративно-правового регулювання видавничої справи в Україні. На увагу заслуговують авторське визначення видавничої справи як об'єкта

адміністративно-правового регулювання, пропозиції щодо внесення змін до Закону України «Про видавничу справу», що підкреслює не тільки теоретичне, але й практичне значення проведеного дослідження.

Змістовною є характеристика механізмів державного контролю та адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері видавничої діяльності у підрозділі 2.3 дисертації.

Збагачує роботу дослідження досвіду правового регулювання та публічного адміністрування у вказаній сфері суспільних відносин в зарубіжних країнах, а також визначення можливості та доцільності його впровадження в національну юридичну практику.

За результатами проведених наукових пошуків С.О. Карапетян визначає перспективні напрями удосконалення адміністративно-правових засад видавничої діяльності в Україні, в тому числі в контексті євроінтеграційних та глобалізаційних процесів, та формулює змістовні висновки, які демонструють виконання поставлених перед ним завдань та досягнення мети дисертаційного дослідження.

Проте, як і будь яка комплексна наукова праця, дисертація С.О. Карапетяна не позбавлена певних дискусійних моментів, які потребують додаткової аргументації та обґрунтування.

По-перше, у підрозділі 1.2 дисертації існує термінологічна невизначеність понять «видавнича справа» та «видавнича діяльність». Незважаючи на спробу автора провести розмежування між цими поняттями, межі між ними залишаються розмитими. Зокрема, теза про те, що видавнича справа – це ширше поняття, ніж видавнича діяльність, не є загальновизнаною і потребує глибшого теоретико-правового обґрунтування та зіставлення з нормами чинного законодавства, де обидва терміни вживаються переважно як синоніми.

Закон України «Про видавничу справу» фактично не встановлює чіткої ієрархії між цими поняттями, використовуючи їх у близькому контексті, що може свідчити про відсутність законодавчо визнаного концептуального

розмежування. У зв'язку з цим виникає потреба у більш чіткому визначенні правових ознак, що відрізняють видавничу справу як галузь від видавничої діяльності як окремої форми господарської чи творчої активності. Доцільним було б також проаналізувати практику правозастосування та позиції науковців щодо співвідношення цих понять, аби уникнути термінологічної плутанини.

По-друге, у підрозділі 2.2 та 2.3 дисертації автором дещо поверхово було висвітлено питання державної реєстрації суб'єктів видавничої справи. З одного боку у дисертації вірно відзначено, що в Україні діє механізм реєстрації суб'єктів видавничої справи замість ліцензування, проте не з'ясовано, наскільки ефективно цей механізм виконує контрольну функцію, чи існують прогалини у правозастосовній практиці, чи потребує відповідна система удосконалення.

Оновлення Закону України «Про видавничу справу» у 2024 році лише частково оптимізувало процедуру державної реєстрації суб'єктів видавничої діяльності. Водночас, механізм державної реєстрації, як і раніше, не охоплює контроль за змістовною та фактичною діяльністю суб'єктів, залишаючи поза увагою сутнісні аспекти їхньої участі у видавничій сфері. У зв'язку з цим вбачається, що наявний реєстраційний інструментарій є недостатньо ефективним у контексті виконання функцій державного контролю та регуляторного впливу на видавничу галузь. Автору було б доцільно звернути увагу на відповідні питання в своїй роботі.

По-третє, у підрозділі 3.2 дисертаційної роботи автор згадує про триваючу адаптацію українського законодавства до європейських директив, однак варто було б більше конкретизувати стан поточної гармонізації національного законодавства з нормами ЄС, зокрема щодо імплементації Директиви про цифровий єдиний ринок; відповідності Закону «Про медіа» Регламенту ЄС про свободу медіа; проблематики відповідальності цифрових платформ за контент третіх осіб. Такий аналіз поглибив би дослідження та

дозволив чіткіше визначити ступінь євроінтеграційної відповідності національного законодавства у сфері цифрової видавничої діяльності.

По-четверте, у дисертаційному дослідженні автором не приділено уваги впливу штучного інтелекту (ШІ) на сферу видавничої діяльності. На сьогодні ШІ виступає одним із ключових детермінантів змін у видавничому процесі, впливаючи як на технології створення контенту (генерація текстів за допомогою мовних моделей), так і на правове регулювання питань авторства та охорони прав на твори, створені або модифіковані за участю ШІ. Крім того, потенціал штучного інтелекту активно досліджується та реалізується у сферах редагування, перекладу та маркетингу видавничої продукції, а також у прогнозуванні читацьких вподобань. Ігнорування цих аспектів дещо обмежує комплексність аналізу впливу цифровізації на видавничу діяльність і вимагає подальшого наукового осмислення в межах даної тематики.

По-п'яте, дискусійною є пропозиція С.О. Карапетяна щодо необхідності впровадження механізмів саморегулювання та громадського контролю у видавничій галузі в Україні. Існує потенційна колізія між роллю держави та принципом саморегулювання. Автор підкреслює необхідність активної ролі держави у фінансуванні, контролі та модернізації галузі, водночас підтримуючи ідею саморегулювання та громадського контролю. Це породжує дискусійне питання: де пролягає межа між необхідним втручанням держави та її надмірним впливом, що може обмежити свободу видавничої діяльності?

Проте, висловлені зауваження мають суто дискусійний характер і значною мірою не впливають на загальну позитивну оцінку роботи С.О. Карапетяна.

Вищезазначене дозволяє зробити висновок про те, що дисертація на тему «Адміністративно-правове регулювання видавничої справи в Україні» на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право є завершеною науковою працею, яка відповідає вимогам постанови

Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів», а її автор – Карапетян Сергій Олександрович – заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук.

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
відділу науково-правових експертиз
та законопроектних робіт
Науково-дослідного інституту
публічного права

О.В. Шира